

- *Моделювання та оптимізація в термомеханіці неоднорідних тіл (доповідач — член-кореспондент НАН України Р.М. Кушнір)*
- *Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація (доповідач — доктор мистецтвознавства Т.В. Кара-Васильєва)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — член-кореспондент НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

## ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 18 червня 2014 року

---

Перед початком засідання Президії НАН України 18 червня 2014 р. академік НАН України Б.Є. Патон вручив державні нагороди України групі провідних учених НАН України.

\* \* \*

На засіданні Президії НАН України члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь директора Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України члена-кореспондента НАН України **Романа Михайловича Кушніра** на тему «**Моделювання та оптимізація в термомеханіці неоднорідних тіл**».

Доповідь було присвячено важливим фундаментальним результатам з математичних проблем термомеханіки неоднорідних твердих тіл, отриманим в Інституті прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України. В Інституті започатковано новий науковий напрям фундаментальних досліджень — термодинамічне моделювання та дослідження взаємопов'язаних процесів різної природи в структурно-неоднорідних тілах. Одержані результати дістали визнання провідних фахівців і відповідають найкращим світовим досягненням у цій галузі.

Запропоновано варіант теорії механотермоелектродифузії для тіл, здатних до намагнічування та поляризації за дії зовнішнього електромагнітного поля. Здійснено постановку нових лінійних та нелінійних контактних-крайових задач теплопереносу і термопружності для опромінюваних нескінченних шаруватих пластин за різних комбінацій радіаційних властивостей складників, запропоновано методика їх розв'язування. Це дало змогу створити теоретичні основи розроблення пристроїв інфрачервоної техніки, а також опрацювати раціональні режими експлуатації елементів конструкцій та приладів за дії інтенсивного електромагнітного випромінювання.



Доповідь члена-кореспондента НАН України  
Романа Михайловича Кушніра

Розроблено й апробовано низку аналітично-числових методик визначення температурних полів та оригінальний варіант методу збурень для знаходження спричиненого ними квазі-статичного напружено-деформованого стану термочутливих тіл, які перебувають в умовах складного теплообміну з довкіллям за дії силових навантажень.

Створено ефективний метод визначення нестационарних температурних полів і спричинених ними термонапружень в однорідних, неоднорідних і термочутливих елементах конструкцій канонічної форми за неповної інформації про теплове навантаження внаслідок наявних технологічних обмежень. Розроблено алгоритми визначення оптимального за швидкістю керування нестационарними температурними режимами у тілах за обмежень на керування та параметри теплового і термонапруженого станів в умовах пружнопластичного деформування матеріалу.

Одержані теоретичні результати використовували при формуванні в Інституті тематики цілеспрямованих фундаментальних досліджень, яка виконувалася у рамках цільових програм Відділення математики НАН України «Сучасні методи дослідження математичних моделей в задачах природознавства та суспільних наук» (2007–2011 рр.) і «Розробка математичних моделей та чисельно-аналітичних методів

розв'язування сучасних задач фізико-технічних і медико-біологічних наук та інформаційних технологій» (2012–2014 рр.). На їх основі реалізовувалися науково-технічні та інноваційні проекти, а також проекти загальноакадемічної програми «Ресурс» і програм міжнародного співробітництва (НАН України – РФФД, НАН України – УНТЦ, НАН України – СВ РАН, ДФФДУ – БРФФД). Результати було також використано для розроблення технології виконання ремонтних робіт в елементах енергообладнання Бурштинської ТЕС. У співпраці з ученими Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України створено методу оптимізації експлуатаційних параметрів нафтопроводів для забезпечення заданого їм ресурсу з урахуванням дефектності труб і впливу зовнішніх чинників.

Основні результати досліджень за цим науковим напрямом опубліковано у провідних вітчизняних і міжнародних наукових журналах, а також репрезентовано на міжнародних конгресах з температурних напружень. Підготовлено і видано узагальнювальне 5-томне видання «Моделювання та оптимізація в термомеханіці електропровідних неоднорідних тіл», частина матеріалів увійшла до 11-томної Encyclopedia of Thermal Stresses («Енциклопедія з температурних напружень»), яка вийшла друком у видавництві Springer наприкінці 2013 р.

Інститут як головна організація проводить регулярні міжнародні наукові конференції «Математичні проблеми механіки неоднорідних структур», наступна (9-та) відбудеться у Львові у вересні 2014 р. Крім того, Інститут був організатором проведення у 2012 р. Українсько-російського наукового семінару «Нестационарні процеси деформування елементів конструкцій, зумовлені дією полів різної фізичної природи».

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, директор Інституту гідромеханіки НАН України академік НАН України В.Т. Грінченко, заступник директора Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України академік НАН України Л.М. Лобанов,

керівник Карпатського відділення Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України доктор фізико-математичних наук В.Ю. Максимчук, директор Інституту математики НАН України, академік-секретар Відділення математики НАН України академік НАН України А.М. Самойленко, голова Західного наукового центру НАН України, заступник директора Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України академік НАН України З.Т. Назарчук.

У виступах було позитивно оцінено здобуті науковцями Інституту результати фундаментальних та прикладних досліджень з математичних проблем термомеханіки неоднорідних твердих тіл. Наголошено, що співробітники Інституту продовжують плідно розвивати і поглиблювати оригінальні й далекоглядні ідеї академіка Ярослава Степановича Підстригача. За цим науковим напрямом налагоджено тісні контакти з представниками наукових кіл Італії, Китаю, Польщі, США, Тайваню та Японії. Спільні дослідження проводять також з ученими з Білорусі, Вірменії, Грузії та Росії.

Однак виконання комплексних досліджень за зазначеною тематикою та впровадження їх результатів у атомній і тепловій енергетиці, приладо-, літако- і ракетобудуванні потребує розширення співпраці з установами академічних відділень механіки, інформатики, фізики і астрономії, фізико-технічних проблем енергетики та фізико-технічних проблем матеріалознавства. На думку Президії НАН України, Західному науковому центру НАН України і МОН України та науковцям Інституту слід поглибити наукове співробітництво за цим напрямом з провідними національними університетами західних областей України. Це вкрай важливо, оскільки Інститут є найпотужнішою і єдиною академічною установою математичного профілю в цьому регіоні.

\* \* \*

Далі учасники засідання заслухали наукову доповідь завідувача відділу декоративного мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського



Доповідь доктора мистецтвознавства Тетяни Валеріївни Кара-Васильєвої

НАН України доктора мистецтвознавства **Тетяни Валеріївни Кара-Васильєвої** на тему **«Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація»** (докладніше див. с. 33).

У доповіді та виступах академіка НАН України Б.Є. Патона, професора кафедри теорії та історії мистецтва Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури України, заступника директора з наукової роботи Національного художнього музею України доктора мистецтвознавства О.А. Лагутенко, завідувача кафедри історії та теорії мистецтва Харківської національної академії мистецтва і дизайну доктора мистецтвознавства Л.Д. Соколюк було зазначено, що дослідження проблем історії і розвитку народного мистецтва — важлива ланка академічної науки, а Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України та Інститут народознавства НАН України утвердилися як провідні академічні установи в галузі мистецтвознавства, їх діяльність уособлює розвиток і основні здобутки усієї вітчизняної мистецтвознавчої науки.

Лише впродовж 2000-х років опубліковано чимало праць справді загальнонаціональної ваги. Яскравим свідченням цього є видання багатотомних енциклопедій з історії вітчизняного мистецтва, ґрунтовних наукових монографій, зокрема удостоєних національних

і державних премій. Так, повністю завершено видання фундаментальної 5-томної «Історії українського мистецтва», видано також 1–4-й томи «Історії декоративного мистецтва України» у 5 томах, завершальний том якої вийде друком до кінця 2014 р.

Однак в академічному мистецтвознавстві є низка серйозних невирішених проблем. Передусім це стосується подальшого піднесення академічного мистецтвознавства на якісно вищий рівень — досить непростого завдання, адже йдеться про організацію досліджень з урахуванням нових наукових поглядів, з розглядом історії мистецтва з точки зору еволюції художніх стилів, з використанням нових методів, підходів, ширшим впровадженням розробок міждисциплінарного характеру. Важливим є також дослідження українського мистецтва у взаємозв'язку з культурами інших народів, у європейському і світовому контекстах.

Запорукою успішної реалізації таких досліджень має стати тісніша координація — і не тільки між зазначеними установами НАН України, а й із Національною академією мистецтв України, кафедрами вищих навчальних закладів, європейськими науковими центрами. Особливо актуальною в цьому контексті є координація академічного і освітянського мистецтвознавства в частині планування спільних напрямів досліджень, видання колективних праць, здійснення спільних науково-організаційних заходів.

\* \* \*

Президія НАН України ухвалила постанову про ліквідацію Міжвідомчої наукової ради з проблеми «Фізика твердого тіла» при Президії НАН України і створення Наукової ради з проблеми «Фізика металічного стану» при Відділенні фізики і астрономії НАН України та реорганізацію Наукової ради з проблеми «Фізика напівпровідників та напівпровідникові пристрої» у Наукову раду з проблеми «Фізика напівпровідників і діелектриків» при Відділенні фізики і астрономії НАН України.

Присутні заслухали також інформацію про клопотання перед Верховною Радою України

щодо відзначення головного наукового співробітника Інституту фізики НАН України члена-кореспондента НАН України С.Г. Одулова Почесною грамотою Верховної Ради України за визначні творчі здобутки в галузі квантової оптики і лазерної фізики та нагородження працівників Інституту органічної хімії НАН України відзнаками Верховної Ради України з нагоди 75-річчя від дня заснування установи; про засідання консультативної наукової ради з біофармацевтичних технологій (Єкатеринбург); про розподіл випускників аспірантури по гуртожитках НАН України.

\* \* \*

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

**Затверджено:**

- доктора технічних наук **Панкратову Наталію Дмитрівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» МОН України та НАН України;

- доктора технічних наук **Романенка Віктора Демидовича** на посаді заступника директора з науково-педагогічної роботи Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» МОН України та НАН України;

- кандидата фізико-математичних наук **Кірік Олену Євстафіївну** на посаді ученого секретаря Навчально-наукового комплексу «Інститут прикладного системного аналізу» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» МОН України та НАН України;

- доктора фізико-математичних наук **Давидовського Володимира Володимировича** на посаді завідувача відділу теорії ядерних процесів Інституту ядерних досліджень НАН України;

- доктора фізико-математичних наук **Ольховського Владислава Сергійовича** на посаді головного наукового співробітника Інституту ядерних досліджень НАН України;

- доктора фізико-математичних наук **Дівізінока Михайла Михайловича** на посаді головного наукового співробітника Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України»;

- кандидата фізико-математичних наук **Демченка Володимира Васильовича** на посаді ученого секретаря Інституту регіональних досліджень НАН України.



**Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:**

- провідного наукового співробітника Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України доктора технічних наук **Головка Віктора Володимировича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну та педагогічну працю та вагомі творчі здобутки в розробленні й впровадженні сучасних технологій виробництва агломерованих флюсів для дугових методів зварювання металевих конструкцій.

**Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:**

- працівників Головної астрономічної обсерваторії НАН України — директора, академіка НАН України **Яцківа Ярослава Степановича**; завідувача відділу, члена-кореспондента НАН України **Щукіну Наталію Геннадіївну** — з нагоди 70-річчя від дня заснування установи та за багатолітню сумлінну і плідну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень в Обсерваторії.

**Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:**

- заступника директора з наукової роботи Інституту електродинаміки НАН України члена-кореспондента НАН України **Жаркіна Андрія Федоровича** за багатолітню плідну працю вченого, організатора і педагога, вагомі здобутки у професійній діяльності та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі підвищення ефективності використання і якості електричної енергії в системах електропостачання;

- головного спеціаліста Секретаріату Президії НАН України **Тихонову Тетяну Миколаївну** за багатолітню самовіддану працю, високу відповідальність у виконанні службових обов'язків та вагомі здобутки у професійній діяльності;

- працівників Головної астрономічної обсерваторії НАН України — провідного наукового співробітника, доктора фізико-математичних наук **Гусеву Наталію Григорівну**; провідного наукового співробітника, доктора фізико-математичних наук **Длугач Жанну Михайлівну**; провідного наукового співробітника, доктора фізико-математичних наук **Розенбуш Віру Калениківну**; провідного наукового співробітника, доктора фізико-математичних наук **Харченко Ніну Василівну** — з нагоди 70-річчя від дня заснування установи та за багатолітню сумлінну і плідну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень в Обсерваторії.

**Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:**

- старшого наукового співробітника Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України кан-

дидата геолого-мінералогічних наук **Різуна Богдана Петровича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі геології нафти і газу та активну участь у громадській роботі;

- головного спеціаліста Секретаріату Президії НАН України **Бугаєнко Тетяну Андріївну** за багатолітню сумлінну працю, зразкове виконання посадових обов'язків та вагомі здобутки у професійній діяльності;

- працівників Головної астрономічної обсерваторії НАН України — молодшого наукового співробітника **Ємець Адель Іванівну**; старшого наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Крушевську Вікторію Миколаївну**; старшого наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Кузькова Володимира Павловича**; завідувача лабораторії, кандидата фізико-математичних наук **Медведського Михайла Михайловича**; старшого наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Ходу Олега Олександровича**; провідного наукового співробітника, доктора фізико-математичних наук **Шемінову Валентину Андріївну** — з нагоди 70-річчя від дня заснування установи та за багатолітню сумлінну і плідну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень в Обсерваторії.

**Подякою НАН України відзначено:**

- завідувача відділу Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України доктора фізико-математичних наук, професора **Гачкевича Олександра Романовича** за плідну багатолітню працю вченого і педагога, вагомі творчі здобутки в галузі термомеханіки електропровідних тіл та особистий внесок у розвиток Інституту;

- працівників Головної астрономічної обсерваторії НАН України — провідного інженера **Бульбу Тамару Петрівну**; провідного інженера **Глуценка Юрія Михайловича**; наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Захожай Ольгу Володимирівну**; наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Зінченка Ігоря Андрійовича**; старшого наукового співробітника, кандидата фізико-математичних наук **Костогриз Надію Михайлівну**; провідного інженера **Лобортаса Валентина Аскольдовича**; завідувача лабораторії, доктора фізико-математичних наук **Пілюгіна Леоніда Степановича** — з нагоди 70-річчя від дня заснування установи та за багатолітню сумлінну і плідну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень в Обсерваторії.

*За матеріалами засідання підготувала О.О. МЕЛЕЖИК*